

podnikatelů a stává se zájmem veřejným a tím spadá pod pojem veřejné správy, jejímž účelem je koordinování zájmů soukromých zájmům veřejným. K vedení syndikátů mohou být analogicky tvořeny orgány jako k vedení ostatních oborů veřejné správy.

Dosavadní legislativní zásahy do organizace výroby se dosud neprojevily v našem hospodářském životě a proto není možno o nich pronášeti definitivní úsudek. Toliko možno říci, že se v nich projevuje nejlepší vůle učiniti syndikáty prostředky plánovité znovuvýstavby našeho zdecimovaného hospodářského života.

Literatura: Aulard: Déclarations des droits de l'homme. Paris 1930, Elster: Koalitionsrecht v Handwörterbuch der Rechtswissenschaft. Berlin 1928. Engliš: Národní hospodářství, Praha 1928, Engliš: O řízeném hospodářství, Praha 1936, Esmein: Éléments du droits constitutionnel, Paris 1921, Hácha: Koaliční právo ve Slovníku veřejného práva čsl. 1935, Hexner: Základy kartelového práva, Praha 1929, Hoetzel: Návrhy na nucenou syndikalizaci Národohospodářský obzor 1934, Liefmann: Kartelle, Konzerne und Trust, Stuttgart 1927, Peška: Ústavní listina a zákony s ní souvislé, Praha 1935, Schranil-Janka: Verfassungsgesetze der Tschechoslovakischen Republik, Praha 1935, Weyr-Neubauer: Ústavní listina rep. čsl. s poznámkami, Praha 1931, Weyr: Vztahuje sa zvláštná ochrana ústavy na podnikatelská sdruzenia? Hospodárstvo a právo, I. roč. 1934, Westphalen-Fürstenberg: Das Problem der Grundrechte, Vídeň 1936. Zuchard: Die moderne Verfassungen, Leipzig 1919.

Neúplný občanský zákoník.

Naše generace a náš časopis od počátku, neustále volá po unifikaci našeho zákonodárství, po našich vlastních zákonech. Voláme po tom marně, voláme po tom stále. Směrodatní činitelé — ačkoliv bylo zřízeno i zvláštní ministerstvo unifikační — měli všechno jiné na mysli, než provést tuto nezbytnost státního života. Ne před cizinci, nýbrž před sebou samými, museli jsme se stydět za takový stav, že v jednotném státě máme dva a více právních řádů. Justinian a jeho právníci v šestém století po Kristu za jeden rok vydali kodifikaci právního řádu, u nás za dlouhých 19 let se věc nemohla provést. Nebyla vina na právnících — ti si svůj úkol vyplnili —, avšak jiní činitelé nekonali zcela svoji povinnost státní a morální.

Teprve nynější ministerský předseda Dr. Hodža má ctižádost býti státníkem opravdovým: učinil si za úkol dokonati konečně i právní jednotu Československa. Tyto dny byl předložen návrh jednotného občanského zákoníka. O podrobnostech budeme míti ještě příležitost promluvit, nyní chtěli bychom se zmíniti o jeho krásné dikci, o jasnosti a přehlednosti, a jeho, abychom takřka řekli, eleganci, a možno jeho autorům, zejména superrevisní komisi k návrhu tomu zcela upřímně poděkovati. Dílo, které předložili k ústavnímu projednání jest jistě dílem záslužným. Není jejich vinou, má-li dílo jednu velikou vadu, na níž bylo opětovně a důrazně ukazováno: *nemá práva rodinného a manželského*. Nutno zcela důrazně prohlásiti, že takový okleštěný občanský zákoník není zákoníkem, jak jsme po něm volali a po kterém jsme toužili. Zákoník takový

nemůže sněmovna přijati, a doufáme, že jej nepřijme, nýbrž že jej doplní a doplniti musí. Zájem státu musí jíti před zájmem nějakých soukromých zájmů určitých kruhů: tyto kruhy musí ukázati, zda jim jest milejší stát, než jejich úzké nazírání, nebo snad rozkazy ultramontánní.

Oficielně nebylo nikdy řečeno, co jest příčinou toho, že se zákoník tak důležitý, předkládá zkomolený a neúplný. Neoficielně bylo řečeno, že příčinou toho jest to, že se vláda nemohla dohodnouti na dvou věcech: na obligatorním manželství státním (občanském) a na modalitách rozluky manželství. Jsou ovšem nějaké věci i jiné, které by však nečinily tak velké překážky.

A tu musíme prohlásiti, že by si naše demokracie dávala špatné vysvědčení, kdyby pro tyto věci se měla odkládati unifikace předpisů tak důležitých! Což pak jest občanské právo jen právem majetkovým, a neupravuje věci tak ideální jako jest právo rodinné? Což pak tyto věci mohou býti překážkou rozumné úpravy věci, která musí býti jednotně řešena pro celý stát?

1. *Věc formy manželství.* Věc tato jest rozřešena a není zapotřebí na ní nic měniti. Nutno jen kodifikovati nynější stav. Zákon č. 320/1919 Sb. z. a n. upravil formu manželství fakultativně u náboženského správce nebo formou civilní. Zákon tento na území Slovenska vracel se zpět, ježto podle zákonného čl. XXXI : 1894 byla jako jedinná forma uznána jen forma sňatku civilního. Papež sice tehdy protestoval, že »apoštolský stát« uherský nařizoval formu civilní, avšak věc se vžila, obtíží nečinila. Náš zákon dovolil manželství církevní, ponechal manželství civilní, dovolil přirozeně možnost dáti i civilní manželství církevně požehnati. Tato střední cesta vyhovuje, a není překážkou, aby byla kodifikována.

Jsou ovšem určité snahy, aby byla pro náboženské obce zachována možnost jediného manželství církevního. Moderní stát, který není státem jednoho vyznání, nemůže připustiti podobnou formu, aby uznával tak předpisy cizího státu pro své území. Mluví výslovně o stanovisku církve římsko-katolické. Církev tato má výslovný předpis, že jen manželství uzavřené před příslušným farářem uznává se za platné. Ostatní manželství pokládá za konkubinát. Zákonodárství toto se stanoviska práva veřejného jest zákonodárstvím cizího státu. Stát Vatikánský jest státem, jako každý stát jiný, ovšem státem výlučně ideologickým, který svojí organisací, ovládanou suverenně, vynucuje platnost svých předpisů. Než přes to nutno uvážiti, že zákonodárství cizího státu nemůže býti rozhodující pro úpravu naši, a že předpisy cizího zákoníka (Codexu) nemohou míti vnitrostátní platnost.

Se stanoviska veřejného práva by byla nejlepší úprava taková, aby uzavření sňatku se provádělo před státními úředníky bez rozdílu náboženství. Kdo jest tak nábožensky založen, může dáti manželství požehnati příslušným duchovním správcem. Avšak pro obor práva státního jen manželství před státním úředníkem by mělo platnost. Ani tak náboženská země, jako jest Francie, nevidí v tom nic nepřístupného. Výlučnost církevního sňatku může naříditi země, kde jest převážná většina jednoho náboženství (jako Itálie 99^{0/0}, a pod.). Jestliže my jsme se rozhodli pro smíšenou formu: buď sňatek církevní, nebo občanský, pak jsme k tomu měli kromě důvodů historických, důvody demokratické úcty k cizímu přesvědčení. Prosíme však, aby nesmířitelností na druhé straně nebyly poškozovány zájmy státní, a aby pro úzké zřetele jednoho náboženství nebyla poškozována věc nás všech.

2. *Věc rozluky manželství.* Forma manželství sama o sobě nebyla by nepřeklenutelná, kdyby nebylo jejího důsledku pro nerozlučnost manželství. Ta strana, která chce výlučnost uzavírání sňatků církevních, požaduje, aby na tyto sňatky platily pak předpisy církevní, zejména ten,

kteřý vyžaduje nerozlučnost manželství. Věc není tak jednoduchá. My sami bychom byli pro ideální řešení to, aby manželství jednou uzavřené nebylo rozlučitelné, a to z důvodů veřejných: mravnosti soukromé i veřejné. Bohužel věci jsou takové, že i při uzavření manželství může se stát chyba, že manželé poznají, že se k sobě nehodí, že spolužití jest »peklem na zemi«, že jest pak v takovém případě právě v zájmu soukromé a veřejné morálky nutno, aby právní řád dovozoval nápravu v rozluce takového manželství.

Předpisy, které to nedovedou chápat, a které nutí manžele ztroskotané žiti v nemravném manželství, nemohou býti předpisy ideálními.

Jsou ovšem případy, že ideální myšlenka v praxi jest pak vláčna blátem a zneužívána. Tu pak má zákonodárce právo a povinnost, aby stanovil podmínky a překážky, které by zabránily zneužívání té instituce, která má přinésti dobro. Rozluka má býti připuštěna, avšak jen pro případy skutečně potřebné.

Nutno přiznati, že náš zákon č. 320/1919 Sb. z. a n. v celku co do důvodů rozluky vyhovoval ideálním podmínkám. To, co volalo po nápravě není myšlenka sama, jako její provádění. Praxe soudní dovolila, ovšem majíc k tomu v zákoně oporu, že byly možny rozluky lehkomyšlné a nač bychom to zapírali, i rozluky umluvené. To však jest také a hlavně vinou provádění. Původní řízení, které, aby tomu zabránilo stanovilo pro rozvod řízení normální, tedy i doznání a pod., pro rozluku naopak vyžadovalo řízení jiné, stížené, bylo uvedeno v nížeč. Zákon č. 320/1919 Sb. z. a n., ať nevědomky či vědomě, dovolil totiž přeměnu rozvodu na rozluku řízením nesporným a proti vůli druhého manžela. Tato oklika napáchala nejvíce zla, a pro tuto věc byl a jest pak odsuzován zákon celý. Věc proti předpisu § 93 ob. zák. obč. prováděla se totiž tak, že se manželé dohodli a jeden z nich, obyčejně to byla manželka, podala na druhého žalobu na rozvod a uváděla smyšlené skutečnosti, které, kdyby byly pravdivé, stačily by k vyslovení rozvodu rozsudkem. Při roku pak žalovaný manžel skutečnosti tyto uznal, nebo nepřišel k roku a pak je soud pokládal za doznané, a byl vydán rozsudek na rozvod z viny manžela žalovaného. Po právní moci tohoto rozsudku podala se prostě žádost za přeměnu rozvodu na rozluku, a soud nesporný provádějící rozluku byl vázán rozsudkem rozvodovým a rozluku musel vysloviti. To byl zlořád, který neměl býti připuštěn. Nejvyšší soud pak měnil judikaturu, aby vyplnil mezeru v zákoně: stanovil, že nelze vysloviti rozluku na základě rozsudku pro zmeškání, pak na základě uznání důvodu, avšak přece stále zůstávají cesty, které snadno a rychle dovolují provésti rozluku těch, kteří se rozvésti chtí, nebo kteří docílí rozvodového rozsudku třeba i zmeškáním nebo podobně. To mu by se mělo zabrániti, ne aby možnost rozluky byla vůbec vyloučena. Tato poslední cesta má býti zanechána pro ty ztroskotance, kteří nevidí jiného východiska z nešťastného manželství.

V tomto směru měla již osnova určité předpisy a určité předpisy měly se dáti ještě v právu formálním. Proč však to bylo překážkou úpravy pro celý jednotný stát, nedovedeme pochopiti.

3. Úpravy jest však nutné potřebí také se *stanoviska rodinného*. Věc tato jest upravena v zemích českých a slovenských rozdílně a to na některých věcech velice rozdílně. Nechceme se pouštěti do podrobností, poukazujeme na to, že podle práva slovenského provdaná nezletilá žena nabývá automaticky zletilosti, i když před dosažením 21 roku její manželství jest rozlučeno, poručnictví a opatrovnictví jest rozdílně provedeno, řízení jest zcela jiné, moc otcovská jest jinak upravena. Za tohoto stavu věcí vznikají právní nepřijemnosti, které jsou nyní velice

časté zejména vnitřním stěhováním obyvatelstva z oblasti jednoho práva do druhého. Proč a jaká jest příčina, aby tyto nejasnosti nebyly odstraněny, nedovedeme chápati.

Parlament nás ukázal v poslední době, že chce si chrániti svou kompetenci, ukázal, že on jest tu od toho, aby dával zákony, a neodhlasuje již asi zmocňovací zákony vládě. Demokracie československá musí ukázati, že tu jest a že má raison d'être. Parlament velice pečlivě věnoval se zákonům finančním, parlament v souzvuku s veřejným míněním přepracoval zákon o Nejvyšším správním soudě, a parlament jistě najde vůli, aby vydal nám občanský zákoník nezkrácený a celý.

K tomu opravňuje nás stanovisko všech řečníků v poslanecké sněmovně při uvedení osnovy do ústavního projednávání, a stanovisko veřejného mínění, kterému jistě parlament vyhoví tím spíše, že jest to zájem státu a spořádaného právního života. *Dr. Karel Novák (Praha).*

Sociální pojištění advokátů.

Otázkám, které se naskytly při provádění tohoto pojištění, věnoval »Všehrd«^{*)} již několikráte svou pozornost.*)

Zákonným základem tohoto pojištění je novela k advokátním řádům čís. 144/1936. Zákon sám však nezřizuje toto pojištění, nýbrž doplňuje jen advokátní řády v tom smyslu, že rozšiřuje stavovskou autonomii advokátních komor, dává jim právo, aby se usnesly na »zopatření advokátů a kandidátů advokacie v invaliditě a stáří, jakož i vdov a sirotků po advokátech a kandidátech advokacie«. Advokátní komory jsou oprávněny za tím účelem za souhlasu ministra spravedlnosti založiti sociální pojištění způsobem donucovacím. Zákon poskytuje jen zmocnění, provedení ponechává stavovské autonomii. Omezuje ji však ve dvou směrech: Především v tom smyslu, že pojištění nutno provéstí buď zřízením ústavu vlastního jedné nebo několika advokátních komorám, nebo hromadným přistoupením ke zřízenému již ústavu pojišťovacímu, jímž může býti stejně nositel pojištění veřejného tak, jako některá pojišťovna soukromá. Druhé omezení, které je přímo překážkou provedení tohoto pojištění, jsou ustanovení, že tím nebudou dotčeny povinnosti vyplývající ze zákona čís. 148/1925 o pojištění osob samostatně hospodařících a ze zákona čís. 26/1929 o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců a jeho novel.

Kromě toho dosaženy byly daňové úlevy pro toto pojištění v zákoně čís. 226/1936, kterým se mění a doplňuje zákon o přímých daních. Především byl změněn § 15 čís. 3 zákona o přímých daních v tom smyslu, že pojistné lze odečísti jako srážkovou položku vyšší částkou než 2.000.— Kč i tehdy, byl-li poplatník k pojištění povinen též podle usnesení orgánu zájmové samosprávy. Dále byl § 174 zákona o přímých daních doplněn v odstavci 18. novým ustanovením pod literou h), kterým osvobození od daně rentové rozšířeno bylo i na dávky a důchody založené na pojištění příslušníků samostatných povolání, usneseným orgánem zájmové samosprávy.

Provádění sociálního pojištění advokátů světily všechny československé advokátní komory Advokátní komoře pražské. Komora ta přibrala

*) Viz ročník 1936 str. 302 a 393 a jmenovitě zajímavý článek ročníku 1937 str. 72.